

ESRAR-I CİNAYAT (1884)

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Osman Sabri Efendi İstanbul'da yaşanan cinayetleri aydınlatmakla görevli olan soruşturma memuru Osman Sabri Efendi, işinde gösterdiği özveri ve deneyimle oldukça başarılı olan zeki bir karakterdir. Gerek cinayetlerde dikkatini çeken noktalar gerekse sonuca ulaşırken nereden ilerleyeceği konusunda olsun deneyim ve bilgisiyle herkese zekâsını gösterir. Vazifesini icra ederken son derece cesaretlili davranan görev aşığı karakter, yıldırma ve baskı politikalarına dahi boyun eğmez. Bu uğurda işinden kovulmayı, hatta tutuklanmayı dahi göze alan Osman Sabri; dürüst ve çalışkan bir duruş sergileyerek ilerlemeye devam eder. Kimsenin tahmin edemeyeceği şeyleri düşünerek yaşanan olayların arka yüzünü bulmayı başaran devlet memurunun dikkatli oluşu roman boyunca yinelenir.

Hafiyecî Necmi 35 yaşlarında akça pakça bir adam olarak tanıtılan Necmi, polis hafiyecisi olarak Osman Sabri ile birlikte çalışmaktadır. Akağa ve Bohçacı Ziyet gibi kılıklara girerek konaktan Osman Sabri için delil toplamaya çalışır. Zaman zaman yaptığı yorumlarla soruşturmanın akıbetine destek olan Necmi'nin de cesareti, özgüveni ve dikkati en az mesai arkadaşları kadar kuwetlidir.

Kalpazan Mustafa Yaşanan cinayet soruşturmalarından haberdar olunca olayların aydınlanması için gazeteye yazdığı mektuplarla tanınan Kalpazan Mustafa, bilgisi ile öne çıkan karakterlerden biridir. Hatta pek çok konuda bilgili ve hünerli olması nedeniyle kendisine hezarfen de denilir. Çok becerikli olan Mustafa, Hediye ile tanıştıktan sonra akli kötülüğe de çalıştığı için Kalpazan olarak anılır. Hediye Hanım'ın güzelliğine duyduğu sempati sonrasında kadına bağlanarak her dediğini yapar. Kadının başka erkeklerle olan ilişkisini kaldıramayınca Hediye tarafında ilgisi Peri'ye çekilir. Çocukluğundan beri tanıdığı Peri'ye olan aşkın Hediye Hanım tarafından kullanılması onu dolandırıcılık ve cinayet suçlarını işleyerek firar etmeye iter. Hediye Hanım tüm suçu kendisine attığı için yaşananları itiraf etme gereği duyar. Böylece Hediye Hanımın da tutuklanmasına vesile olur. Fakat en sonunda kendisi de öldürülmekten alıkoymaz.

Halil Suri Kalpazan Mustafa'nın mektupları ile tanınan Halil Suri, romanın başında odasında intihar etmiş olarak ipe asılı bir şekilde bulunan adamdır. Kazanmaya karşı içinde duyduğu hırsla kötülük veya nispet yapmaktan çekinmeyen Halil Suri, bencil ve dolandırıcı olmasıyla öne çıkar. Peri'yi sırf kendisinden sonra Mustafa'ya kalmaması için canice öldürmüştür.

Hediye Hanım Sahte para basımı işinde Halil Suri ve Kalpazan Mustafa ile işbirliği içinde olan Hediye Hanım, Peri'yi kullanmaktan çekinmeyen aşıfte bir kadındır. 35-40 yaşları arasında olan Hediye Hanım güzelliği ile tüm erkekleri avcunun içine almayı başarır. Bildiklerini polis memuruna söylemek yerine saklayan Hediye Hanım, Mustafa'ya verdiği sözü de tutmaz. Niyeti zengin olmak için herkesi kullanmaktır. Yaşanan cinayetlerden sonra suçlu olarak hedefe kendisi girince Mustafa'yı suçlayarak kendini aklamaya çalışınca Mustafa tarafından sırları ifşa olur. Gazeteye Mustafa tarafından verilen mektuplar sonucunda suçlu olduğu ortaya çıkan Hediye Hanım, cezasını çekmeye rıza gösterir. Romanın sonunda da gözleri kör bir dilenci olarak yaşadığı bilgisine ulaşılır.

Peri Henüz on altı-on yedi yaşlarında olan Peri, güzelliği ile erkekleri kendine çekmeyi başarır. Başta Mustafa'ya duyduğu yakınlık sonra da onu terk edip Halil Suri ile yakınlaşmasıyla dengesiz bir tutum sergiler. Bunda en büyük neden hanımı olan Hediye Hanım'ı dinlemesidir. Melek olarak nitelendirilen Peri, romanın başında canice katledilen bir genç kızdır. Mustafa'ya yar olmaması için sevgilisi Halil Suri tarafından öldürülen genç kızın yaşananlarda pasif bir tutum sergilediği görülür.

Ziyet Hanım Konağa girip bilgi toplamaya çalışan, Hediye Hanım ile iletişim kurmak için ona elmaslar götüreren kişidir. Esasında kılık değiştirmiş sahte bir kişi olan bohçacı Necmi'dir. İşini öyle ustalıklarla yapan Necmi, kendi kimliğini son dakikaya kadar belli etmez.

Hacı Sadullah Efendi Yağlıkçı esnafından güvenilirliği ile bilinen Hacı efendi geri vereceğini bilerek Osman Sabri'ye borç elmaslar veren kişidir. Osman Sabri, Necmi'nin Ziyet Hanım olarak konağa rahatça girmesini bu şekilde sağlamıştır. Fakat elmaslar geri gelmeyince ve Hacı Sadullah Efendi zora düşünce olaylar bürokrasiye gelir. Bu noktada Osman Sabri dolandırıcı gibi lanse edilince her ne kadar Hacı Efendi şikâyetçi olmak istemese de Hediye Hanımı konuşturmak için tutuklanma hem Necmi hem de Sabri için kabullenilir.

Mecdeddin Paşa İdari makam amiri (kaymakam) olarak önemli bir makam sahibi olan Mecdeddin Paşa, mevkisini kötüye kullanan bencil bir adamdır. Hediye Hanım'ı tutuklanma işlerinden kurtarmak uğruna Osman Sabri'yi tehdit ederek işinden atar. Her ne kadar çabalasa da başarılı olamayan Mecdeddin Paşa, gerçekler ortaya çıkınca çareyi kaçmakta bulur.

ÖYKÜ

Öreke Taşı. İstanbul Boğazı bitip de Karadeniz'in başladığı yerde bir Öreke Taşı'ndan bahsedilerek bölüme başlanır. Denizin içindeki bu yassı kayanın uzunluğu dört yüz ve eni iki yüz metre olmakla beraber üzerinde yaşanan cinayet gazetelere konu olacak cinstendir. Öreke Taşı, o kadar çok cinayet, intihar görmüştür ki insanlar orayı "Kanlıkaya" olarak da tanır. Bir kızın ve yanında iki adamın adının karıştığı bu gizemli cinayeti çözme görevi komiser (soruşturma memuru) Osman Sabri ve polis memuru Necmi'ye verilir. Polisler bu cinayetlerin neden ve kim tarafından işlendiğini araştırırken herkesçe merak edilen Öreke Taşı meselesinin gazeteciler tarafından da araştırılıp işbirliğine dâhil olması kaçınılmaz olur. Bir ara Sabri Bey bilgilerin gizliliği ihlali söz konusu olduğu için gazetenin bu konuda haber yapmasını doğru bulmasa da gazetenin kendisine yardım edebileceğini düşünerek hareket etmeye çalışır. Osman Sabri Bey'in yaptığı araştırmalar onu ölen kızın üzerindeki elbisenin bir konak için dikilmiş olduğu gerekçesi ile Hediye Hanım'a götürür. Hediye Hanım cinayetlerle ilişkisi olmadığını söyleyerek Mutasarrıf Paşa'nın da desteği ile her ne kadar olaydan sıyrılmak istediye de Osman Sabri soruşturmayı devam ettirerek Hediye Hanım'ın elmaslarla ve Peri ile olan bağıını anlamaya çalışır.

Beyoğlu'nda Bir İntihar. İntiharın ne denli kötü ve dinden çıkmaya neden olabilecek kadar kötü bir olgu olduğundan bahseden anlaticı, olayı Beyoğlu'nda yaşanan intihar olayına bağlar. Konakta bağırان insanları sakinleştirmek bir yana konağın bir odasında asılı bulunan adama da pek çok cinayet görmeleri nedeniyle pek şaşırılmazlar. Adamın intihar ile değil de başkaları tarafından öldürüldükten sonra asıldığı bilgisine pek çok düşüncüyü eledikten sonra ulaşırlar. Konakta hem ölen adamın annesine hem de evin hizmetinden sorumlu uşaklara inceleme ve soruşturma yapan Osman Sabri ve ekibi, olayın özellikle de kurşun izinden sonra bayıltma yoluyla yapıldığını anlayınca cinayetin sır perdesi biraz daha aralanır. Yaşanan intihar vakası ile Öreke Taşı hadisesinin bağlantılı olduğu da ortaya çıkınca Osman Sabri Bey gazetenin gücünden yararlanmak ister.

Sır İçinde Sırlar. Gazete ile danişıklı dövüşüklü bir yol izlenirken Mutasarrıf Paşa ile Osman Sabri; Halil Suri meselesiyle Öreke Taşı cinayeti arasındaki bağlantıyı tartışırlar. Kimlerin mazlum kimlerin zalim olduğu konusunda hemfikir olan iki adam Hediye Hanım konusuna gelince birden ayrı düşerler. İstifaya zorlanma baskısı altında kadının soruşturmasının yapılmamasını isteyen paşa, Osman Sabri'nin dikkatini çeker. Kendisi ile ilgili soruşturmayı nasıl haber verdiğini merak eden Osman Sabri'nin daha fazla olayı incelememesi adına istifası uygun görülür. Lakin tam bir vazife düşkünü olan Osman Sabri, olayları çözmek için işlerin peşini bırakmaz ve araştırmalarına devam eder. Her ne kadar istenmesine de Hediye Hanım'ın cariyesi Peri'nin ölümünü polise haber vermeyişi, bilmiyor gibi davranması ve sorgular esnasında Mecdeddin Paşa'dan beklentisi Osman Sabri'yi düşündürür. Hem otopsi sonuçları hem de Hediye Hanımın Halil Suri'ye yazdığı şifreli mektuplar açığa çıkınca Hediye Hanım da bazı itiraflar yapmak durumunda kalır. İtiraflarında Kalpazan Mustafa ismini suçlu gösterince işler açığa çıkmaya başlar.

Kalpazan Mustafa. Beyoğlu'ndaki araştırma ve soruşturmaların gazetelerde de yayımlanmasıyla İstanbul ahalisinin merakı gün geçtikçe daha fazla artar. Osman Sabri'nin ve Hafıye Necmi'nin olayların üzerine fazlaca gitmesi suçlu konumdaki Kalpazan Mustafa'nın da kendini ifade etme gereği dolayısıyla gazeteye açıklama yapmasına zemin hazırlar. Mektuplar farklı zamanlarda gazetede halka açık bir şekilde sunulurken Osman Sabri ilk iki mektupta Mecdeddin Paşa üzerine yoğunlaşırken altıncı mektupla beraber Kalpazan Mustafa'nın yaptığı itiraflarla olaylar açığa çıkmış olur. Bu esnada da Mecdeddin Paşa hem Osman Sabri'yi hem de gazeteyi kendine darılttığı için pişman olur, eğer darıltmasa idi, mektupların yayınlanmayacağını düşünür. Hediye Hanımı korumaya çalışan Mecdeddin Paşa ne yazık ki başarılı olamaz ve Mustafa'nın itirafları arasında Hediye'nin yaptıkları da bulunur. Sevdiği kız olan Peri ile arasına girdiği için Hediye'den de artık hazzetmeyen Mustafa, kötü emeller için de kullanıldığını düşünerek hırs ve intikamla dolar. Hem Öreke Taşı cinayetini hem de Halil Suri'nin intihar süsü verilen ölüm aşamalarını mektuplarda ayrıntıları ile birlikte anlatır. Böylece Hediye'nin de yaptığı suçlar gereği cezasını çekmesini ister.

El-ceza Min-Cinsi'l-amel. İslam felsefesinden evvel tüm dinlerin, peygamberlerin veya filozofların ahlaki bir sonuca hüküm verirken yapılan amelin cinsine göre karşılık verildiği anlatılır. İyiliğe iyilik, kötülüğe kötülük gibi bir felsefenin insanları sarmış olduğu gerçeği ile Hediye ve Halil Suri gibi fesat ve kötü düşünceli kimselerin sonlarının nasıl olduğuna değinilir. Özü sözü doğru olgun insan olmanın gerekleri verilirken ilahi adaletin tecellisi güvenilir bir kural olarak verilir. Mustafa'nın mektuplarının

gerçekliği Mecdeddin Paşa tarafından sorgulanırken gazetede Mustafa'nın ağzından yazılmış bir mektup daha belirir. Mektup, idam edilme pahasına Viyana'dan İstanbul'a gelecek olan Kalpazan Mustafa'nın kendisini savunmasıyla ilişkilidir. Kahramanlık gösterisi yaparak suçlu iken suçsuz bir konuma gelmeyi başaran Mustafa, yaptığı deniz yolculuğu sırasında vefat eder. Normal şartlarda yaptığı yolsuzluk işleri ve cinayetler nedeniyle idamına hükmedilen Mustafa, kendi sonunu kendisi hazırlar. Hediye Hanım ise onca varlıktan sonra yoklukla sınanarak kör bir dilenci olarak yaşamına devam eder. İşini hakkıyla yapmaya çalışan Osman Sabri ise görevinde yüksek kademeye geçerek emeğinin hakkını alır. Arkadaşı Necmi de onun peşinden hiç ayrılmaz. Her ikisi de yaşılığını mutlu mesut geçirir.

TEMALAR

İlahi Adaletin Tecellisi Ahmet Mithat Efendi'nin genel olarak romanlarında görülen ilahi adalet temasına bu romanda da rastlanır. Herkesin yaptığı kötülüklerin bir gün başına daha kötü olarak geleceği romanda örnekleri ile birlikte verilir.

İntikam Kötü ve iyi karakterler arasındaki ayrımı net bir şekilde yapan Ahmet Mithat Efendi, intikam teması üzerinde durarak yarattığı karakterlerle hakkı gasp edilen roman kahramanının adaletini sağlamaya yönelik bir amaca hizmet eder. Hem ilahi adaletin oluşması hem de kişinin hakkını savunması için intikam olgusuna önem verilir.

Gazetenin Önemi İnsanların yaşanan olaylarla ilgili merakını dindiren gazeteler bir nevi iletişim aracı olarak görülür. Bürokrasiye ve adaletin tecelli etmesine kadar etki eden gazetede döneme ait yasal bilgilendirmeler dahi gazeteler aracılığıyla yapılır. Romanda soruşturma memuru olan Sabri de cinayetlerden sorumlu olan Kalpazan Mustafa da tüm bilgilendirmeleri gazetelere gönderilen raporlar veya mektuplar aracılığıyla yaparlar. Halkı yönlendirme veya hızlı şekilde bilgilendirme becerisine sahip olan gazetenin önemi verilirken kamusal alandaki hizmeti öne çıkarılır.

Türk edebiyatında "ilk polisiye roman" olma özelliğinin yanı sıra roman; başarılı kurgusuyla günümüzde dahi ilgi uyandırmaya devam etmektedir. Yazıldığı dönemdeki gerçek cinayet olaylarından esinlenilerek yazılan Esrar-ı Cinayat'ın gerçeklikle olan bağlantısı dönemin işleyişini anlamlandırma açısından da değerlidir.

KARAKTER ANALİZİ

Osman Sabri Efendi (Mantıklı)

Karakter İstanbul'da yaşanan cinayetleri aydınlatmakla görevli olan soruşturma memuru Osman Sabri Efendi, işinde gösterdiği özveri ve deneyimle oldukça başarılı olan zeki bir karakter çizer. Gerek cinayetlerde dikkatini çeken noktalar gerekse sonuca ulaşırken nereden ilerleyeceği konusunda olsun deneyim ve bilgisiyle zekâsını gösterir. Vazifesini icra ederken son derece cesaretli davranan görev aşığı karakter, yıldırma ve baskı politikalarına dahi boyun eğmez. Bu uğurda işinden kovulmayı, hatta tutuklanmayı dahi göze alan Osman Sabri, dürüst ve çalışkan bir duruş sergileyerek ilerler. Kimsenin tahmin edemeyeceği şeyleri düşünerek yaşanan olayların arka yüzünü bulmayı başaran devlet memurunun dikkatli oluşu roman boyunca yinelenir.

Aktiviteler Çalışma masasında evraklarla haşır neşir olan Osman Sabri Efendi, yemekleri gazinoda yer daha çok mesai arkadaşı Necmi ile zaman geçirir. Gazetenin halkı etkileme gücüne inanan Sabri Efendi raporlarını gazeteye yazmanın yanında muhabirler ile de iletişim halindedir. Gazetenin halkı yönlendirme başarısını bildiği için yaşanan olayları orada paylaşmayı uygun bulur.

ÖRNEK ANILAR

Ciddi. Hem karakter hem de fiziksel olarak ciddi bir adam olan Osman Sabri Efendi, hal ve hareketleri ile resmiyeti benimser. Ufak tefek duruşuna, ince dudaklarına rağmen ateşli gözleri ile zekâsını belli etmeyi başarır: "Osman Sabri'yi hafif meşrep bir adam görecek olsa bir kukla görmüş zannıyla derhal kakhahayı koparacağı gelir. Fakat Osman Sabri öyle kakhalarla karşılanacak maskaralardan olmadığını hal ve tavryla herkese derhal anlatabilir. Bu zamanın ucubesinin suratında tebessüm denilen şey pek nadir olarak görülüp ağzından gülme denilen şeye benzer ses çıktığını hiçbir kimse işitmemiştir. Kakhahası ise bizzat kendisine de meçhuldür."

Plancı/Zeki. Cinayet ve intihar vakalarının arka yüzünü araştırırken her ikisinin birbiri ile bağlantılı olabileceğini bulacak kadar zekidir. Aklında kurduğu plan ve bağlantılar sayesinde sonuca kolaylıkla varır. Hatta Hediye Hanım ile cinayetlerin bağlantısını anlamak üzere Necmi'yi dahi konağa bohçacı

kılığında gönderir: "Efendim! Bendenizi Hediye Hanım'ın konağına gönderen soruşturma memuru Osman Sabri Efendi'dir. Fakat oraya elmas satmaya göndermedi. Elmaslar, hanımın konağına girmek için bir bahaneydi."

Dikkatli. Yaşadığı tecrübeler sayesinde Halil'in intihar etmediğini ve başkası tarafından öldürülerek ipe asıldığını hemen fark eder. Her ne kadar nedeni konusunda emin olmasa da nasıl öldürülmüş olabileceğini de araştırmaya devam eder: "-Deli misin sen be? İnsan kendi canına kıyacak bile olsa kendisini kendi seçimiyle astırarak cellat mı bulabilir? İşte besbelli ki zavallı herifi yatağında boğmuşlar. Sonra da işin eksik tarafı belli olmasın kendi kendisini asmış zannedilsin diye buraya asmışlar."

Sağduyulu. Mantıklı ve doğru kararlar alarak ilerleyen Osman Sabri Efendi, normalde gördüğü cinayetlere pek üzülmeyen iken Halil Suri için üzülmür: "Osman Sabri pek az şeyleri acınmaya layık görür katı yürekli bir adam olduğu halde asılmış adamı hakikaten merhamete layık bularak kendi kendisine dedi ki: "Vah zavallı pek de genç!"

Uyumlu. Pek çok karar ve neticede Necmi ile aynı görüşte olan Osman Sabri, bazı olayları dahi kendinden önce bulmayı başaran ekip arkadaşı ile hayli uyumludur. Dikkat ettikleri ve etmedikleri ayrıntılarla birbirlerini tamamlamayı başarırlar: "-Be kardeş! Sen de hep aklıma gelenleri söylersin! Zaten ben seni onaylamak için şimdi bunu söyleyecektim."

Mahir. Hakikaten işinde usta bir soruşturma memuru olarak mesleğinin meraklısı olan Osman Sabri, işinden kovulup zorla istifası istenmesine rağmen olayların üzerine gideceğini söyleyerek görevini yapmaya devam edeceğini açıklar: "- Evet! Baksana. Evrakımı da aldım. Fakat sen hiç merak etme! Bu kovulma bizim işimizi engellemek şöyle dursun, tam aksine işimize daha iyi yardım ve hizmet eder."

Gayretli/Çalışkan. Görevini tam olarak yerine getirmenin dışında diğer işlerin de geneline karşı alakalı olan Osman Sabri Efendi, çalışkanlığı ile dikkat çeker. Yazar kahramanının başarı ve ahlakını çalışkanlığı ile vurgulayarak örnek bir karakter olarak göstermek niyetindedir: "Osman Sabri Efendi size yalnız şu hikâyemizin zeminini oluşturan cinayetlerde değil, her işte elinden geldiği kadar gayretle canıgönülden çalışır bir adam olduğundan, gerçi bazı kere yakası bir araştırma komisyonunun eline geçmişse de her araştırmada, incelemede masum olduğunu ispat ederek memurluk rütbesi yükselse yükselse en yüksek derecelere çıkmış, hem de helalinden zengin olmuştur."

Hafiyecmi (Uyumlu)

Karakter 35 yaşlarında akça pakça bir adam olarak tanıtılan Necmi, polis hafiyesi olarak Osman Sabri ile birlikte çalışmaktadır. Akağa ve Bohçacı Ziyet gibi kılıklara girerek konaktan Osman Sabri için delil toplamaya çalışır. Zaman zaman yaptığı yorumlarla soruşturmanın akıbetine destek olan Necmi'nin de cesareti, özgüveni ve dikkati en az mesai arkadaşı kadar kuvvetlidir.

Aktiviteler Yemeklerden sonra sigara içmeyi adet edinen Necmi'nin zaman zaman ayık kalmak için konyak içtiği görülür.

ÖRNEK ANILAR

Planlı. Konağın sınırlarını açığa çıkarmada Osman Sabri'ye yardımcı olmak için kılık değiştirir. Yaptığı planla kendini bohçacı gibi tanıtarak özellikle Hediye Hanım'dan ve konakta yaşayan diğer cariyelerden bilgi toplamayı amaçlar: "Ben onu düşündüm. Biraz avanak görünürsem şayet güven kazanırım diye düşündüm. Öyle de hareket ettim. Beni hiçbir kimse göndermediğinden ve ben pek becerikli bir kadın olduğumdan söz ederek büyük büyük hanımların mücevher tellallığında bile kullandıklarını söyledim."

Çalışkan. Gece geç saatlere kadar uykusuz kalarak araştırma yapan Necmi, Mutasarrıf Paşa ve Mecdeddin Paşa'ya sunulacak raporlar için Osman Sabri'ye destek olur: "Çünkü bir gece önce de zavallı Köse Necmi sabahlara kadar bazı araştırmalar arkasında dolaşır uykusuz kalmış olduğundan, eğer şu birkaç konyağı içmeseydi o gün akşamı edebilmesi imkânsız olacağını kendi vücut durumları hakkındaki tecrübeleriyse malumuydu."

Duygusal. Birlikte çalıştığı amiri Osman Sabri'nin dolandırıcılık suçu ile suçlanarak tutuklanması konusunda oldukça hassas olan Necmi'nin yapılan haksızlık karşısında gözleri dolar: "Osman Sabri buna hiçbir cevap vermedi. Hafiyecmi de orada hazır bulunarak dostu hakkındaki şu sözleri işitince köse suratı pancar gibi kızarak gözlerinden iki damla yaş süzüldü."

Akıllı. Tüm soruşturma ve araştırmalarda işini güzelce yapmanın gücüne inanan Necmi, bu uğurda da insanların suçlu olmasını dahi mantıklı bulur: “Dünyada insanlar hapisaneleri boş bırakacak kadar terbiyeli ve eğitim görmüş olsalar sonra senin de benim de hizmetlerimize ihtiyaç kalır mıydı? Biz ne yapardık?”

Kalpazan Mustafa (Açık)

Karakter Yaşanan cinayet soruşturmalarından haberdar olunca olayların aydınlanması için gazeteye yazdığı mektuplarla tanınan Kalpazan Mustafa, bilgisi ile öne çıkan karakterlerden biridir. Hatta pek çok konuda bilgili ve hünarlı olması nedeniyle kendisine hezarfen de denilir. Çok becerikli olan Mustafa, Hediye ile tanıştıktan sonra aklı kötülüğe de çalıştığı için Kalpazan olarak anılır. Hediye Hanım'ın güzelliğine duyduğu sempati sonrasında kadına bağlanarak her dediğini yapar. Kadının başka erkeklerle olan ilişkisini kaldıramayınca Hediye tarafında ilgisi Peri'ye çekilir. Çocukluğundan beri tanıdığı Peri'ye olan aşkının Hediye Hanım tarafından kullanılması onu dolandırıcılık ve cinayet suçlarını işleyerek firar etmeye iter. Hediye Hanım tüm suçu kendisine attığı için yaşananları itiraf etme gereği duyar. Böylece Hediye Hanım'ın da tutuklanmasına vesile olur. Fakat en sonunda kendisi de öldürülmekten alıkoymaz.

Aktiviteler Mektuplar aracılığı ile tanınan Mustafa'nın sahte para basmak gibi yetenekleri vardır. Fizik, kimya, matematik gibi ilimlerin yanında Fransızca bilgisini de henüz çok küçük yaşlarda iken babasının çalıştıklarına bakarak öğrenmiştir. At koşturmak ve silah kullanmak gibi boş zaman etkinlikleri bulunmaktadır. Zaman zaman resim çizmek de aktiviteleri arasında yer alan mühim uğraşilar arasındadır. Hediye Hanım ile üç buçuk yıl kadar sevişmelerine de değinen Mustafa'nın güzel kadınlara olan ilgisi de malumdur.

ÖRNEK ANILAR

Yetenekli. Pek çok işte becerisi olduğu anlaşılan Mustafa, bildiklerinin aile büyüklerinden ileri geldiğini düşünürken kendisi de aynı yolda ilerlemektedir: “Babamı daha fazla nitelendirmede devam edersem “Bu herif babasıyla iftihar ediyor! ...” diye bir de çirkin ihamla beni ayıplarsınız. Fakat ayıplamayınız. Hezarfenzade olmak dolayısıyla nasıl bir adamın oğlu olduğumu şu kadarlık bir tarifim ile görüp anladıktan sonra babamın adına ne derecelere kadar layık olduğunu da şimdi göreceksiniz. ”

Meraklı. Çocuk yaşlarından itibaren meraklı ve ilgili bir tabiatla yetişen Mustafa yaptığı deneylerle de gelecekte nasıl bir birey olacağını gösterir. Henüz dokuz yaşlarında dahi ceviz kabukları içine alçı koyup ceviz rengine bulayarak annesine yedirmeye çalıştığında sonucu merakla beklerken kadıncağıza kötülük ettiğini düşünemeyecek kadar muzurdur: “Meraklarımın hepsi babama hezarfen lakabını kazandıran meraklar olmasıyla, babam beni yaratılış elinden kendi vücudunun ikinci nüshası olarak çıkmış diye kabul etmiş ve bundan dolayı baba oğul sevgisini bir de kendi sevgisi ile artırarak her merakıma yol açmıştı.”

Öfkeli. Peri kendisine Hediye Hanım tarafından aşk yolunda söylenmeden evvel Hediye Hanım'a âşık olan Mustafa, onun güzelliği karşısında her zaman her dediğini yapmaya mecbur hissetmiştir. Dolandırıcılık işleri için sahte para üretmesi dahi Hediye Hanımın arzusu ile olduğu için hâlihazırda tüm medyanın kendisini suçlu bilmesine karşı öfkesi büyüktür: “Hayır yalan söylemeyeyim. Ellerim titremiyorlar değil. Titriyorlar. Fakat aşk şiddetinden değil. Öfke şiddetinden. Çünkü âlemde ne bela çektimse bana o zalim çekirmiştir. Onu gördüğüm güne kadar namusuma zerre leke gelmemişken, beni en rezil bir cani eden, gerek doğrudan doğruya ve gerek dolayısıyla hep odur.”

Hediye Hanım (Kapalı)

Karakter Sahte para basımı işinde Halil Suri ve Kalpazan Mustafa ile işbirliği içinde olan Hediye Hanım, Peri'yi kullanmaktan çekinmeyen aşüfte bir kadındır. 35-40 yaşları arasında olan Hediye Hanım güzelliği ile tüm erkekleri avcunun içine almayı başarır. Bildiklerini polis memuruna söylemek yerine saklayan Hediye Hanım, Mustafa'ya verdiği sözü de tutmaz. Niyeti zengin olmak için herkesi kullanmaktır. Yaşanan cinayetlerden sonra suçlu olarak hedefe kendisi girince Mustafa'yı suçlayarak kendini aklamaya çalışınca Mustafa tarafından sırları ifşa olur. Gazeteye Mustafa tarafından verilen mektuplar sonucunda suçlu olduğu ortaya çıkan Hediye Hanım, cezasını çekmeye rıza gösterir. Romanın sonunda da gözleri kör bir dilenci olarak yaşadığı bilgisine ulaşılır.

Aktiviteler Menfaatinin olduğu erkekleri kendine bağlamak için onlarla birlikte olan Hediye Hanım; para ve elmas gibi zenginlik getiren şeylere veya kişilere ilgi duyar.

ÖRNEK ANILAR

Menfaatçi. Mustafa'yı da diğer erkekler gibi kullanmak üzere kendine bağlayan Hediye Hanım sadakatsiz olmasının yanında menfaatçi de davranarak Mustafa'ya yalan söylemeye devam eder: "Mustafa! Dünya bir araya gelse ben hep senin değil miyim? Bana şiddetli sevgilerini sunan ahmakların şöyle kıymetli hediyelerini de kabul ediverirsem ne olur sanki? Zaten her menfaatte seninle ortak değil miyiz?"

Yalancı. Sahte para ve mücevheratı Halil Suri sayesinde Avrupa'ya satan Hediye Hanım'ın bu adamla ilgili sırrını Mustafa bulmasına rağmen ona yalan söylemeye devam eder: "-Yanlışın var Mustafa! Halil'i henüz anlayamamışsın. Halil daha önce dediğim gibi kuyumcudur. Ondan başka en büyük sanatı da bazı meşhur davaları yürütmektir. "Avukattır" demiyorum. Halil avukat değildir. Belki dava ile meşgul olan beylerin, paşaların hepsinin en büyük dostu olduğundan bir davada bin avukata müracaat etmektense bir Halil Suri'ye müracaat etmek yeterlidir."

Güçlü. Her yerde eli kolu olan Hediye Hanım'ın gücü birleştiği insanları da en az kendisi kadar güçlü yapmaya yeterli olur: "Hediye aslında bir Hediye kuvvetine sahip iken, Halil ile birleşmesinden dolayı kuvveti on Hediye kuvvetine ulaşmış olduğu gibi, Suri de aslında yalnız bir Suri kuvvetine sahip iken, Hediye ile anlaşmasından sonra kuvveti on...hayır! Halil öyle yarı yarıya intikam için hiçbir kimse ile ortak olmaz. Belki Halil'in kuvveti Hediye ile anlaşmasından sonra elli misli artmıştır."

Kurnaz. Çevresindeki herkesi yönetme başarısına sahip olan Hediye Hanım, bürokrasiden birini dahi kendine ayarlamak şöyle dursun henüz on altısına gelen sözde kızı gibi gördüğü Peri'yi dahi kendi gibi yetiştirme konusunda yönlendirici davranır. Kızı da kendi emelleri için kullanan duygularına karışan Hediye Hanım, ona akıl vermekten çekinmez: "...Fakat senin gibi bir kız erkekleri parmakları ucuyla veyahut bir göz işaretiyle istediği gibi oynatmalıdır. Hem de hangisinde menfaatimiz çok ise önemi ona vermelidir. Liraları yaptırınca kadar menfaatimiz Hezarfen Mustafa'da idi. Şimdi onlar yapıldı. Sürmek için de menfaatimiz Halil Suri'dedir, hem de yalnız bu paraları sürmek menfaati değildir ki bizi Halil Suri'ye meylettirir, ondan başka daha bu kadar işlerimiz de var."

Tedbirli. Pek çok konuda kendini savunma konusunda başarılı olduğu gibi yaşanan cinayetler ve dolandırıcılık suçlarının ardından çıktığı mahkemede de kendini savunmak yerine kaderine razı geldiğini gösteren yanıtlar vererek daha az ceza almayı hedefler: "Mahkeme tarafından tebliğ edilen bu hüküm üzerine Hediye Hanım'ın veyahut vekilinin memnun olmayan bir şey söylemesine dinleyiciler tarafından şiddet beklendiyse de tam aksine hanım "Şeriatin kestiği parmak acımaz! Allah'ın emri! Ne yapalım?" yollu razı olur şekilde birkaç söz söyleyince herkesin şaşkınlığı bir kat daha arttı."